

Aqrar sektorun da COP29-dan gözləntisi çoxdur

Züleyxa Əliyeva

BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyası (COP29) bir çox məsələlərlə yanaşı, kənd təsərrüfatına da diqqət yetirəcək. Qlobal konfrans elmi-tədqiqat institutlarını, qeyri-hökumət təşkilatlarını və yerli icmaları bir araya gətirərək, aqrar bölmədə iqlim dəyişmələrinin təsirinin azaldılması üçün innovativ yanaşmaları müzakirə edəcək.

Ekologiya və təbii sərvətlər naziri, COP29-un müəyyən olunmuş prezidenti Muxtar Babayev bir müddət öncə sessiya ilə əlaqədar təqdimat mərasimində bildirmişdi: "Tədbirin proqramı təkcə maliyyə məsələləri ilə məhdudlaşmayacaq. Burada bir çox mövzularla yanaşı, "yaşıl kənd təsərrüfatı" və ərzaq təhlükəsizliyi mövzuları da gündəlikdə olacaq".

Məlumdur ki, aqrar sektor qlobal iqlim dəyişmələrinin fəsadlarına məruz qalan ən həssas sahələrdən biridir. İqlim dəyişmələri torpağın məhsuldarlığına, məhsul istehsalına, su təchizatına böyük təsir edir. Ona görə də ölkəmizdə "yaşıl enerji"yə keçid, "yaşıl kənd təsərrüfatı"na dəstək üçün dövlət proqramları həyata keçirilir. Bu proqramlar çərçivəsində "yaşıl kənd təsərrüfatı"na keçid üçün fermerlər arasında maarifləndirmə işi aparılır, "yaşıl kənd təsərrüfatı"nın faydaları izah edilir.

Bundan başqa, Azərbaycanda aqrar sektorun iqlim dəyişmələrinə qarşı dayanıqlığını təmin etmək üçün bir neçə isiqamətdə strategiyalar tətbiq olunur. İqlimə uyğun torpağın qorunması, sudan səmərəli istifadə, növbəli əkinçilik, üzvi gübrələmə kimi təcrübələrdən davamlı istifadə torpağın eroziyasını azaldır, suyun israfını minimuma endirir və məhsuldarlığı artırır. Bir fakt: növbəli əkinçilik eyni torpaq sahəsində müxtəlif bitkilərin ardıcıl şəkildə əkilməsini nəzərdə tutur ki, bu da torpağın daha sağlam və məhsuldar olmasına kömək edir. Bəzən isə fermer becərmədən düzgün istifadə etməyəndə əks-nəticə ilə üzləşməli olur. İqtisadçı ekspert Akif Nəsirli deyir ki, kənd təsərrüfatı ilə məşğul olan insanlara bitkiyə azotu normadan artıq vermək lazım olmadığını, hansı dövrdə verilməli olduğunu izah etmək lazımdır: "Tərəvəz və bostan bitkilərinin məhsuldarlığını artırmaq üçün azot gübrələrindən daha geniş istifadə olunur. Doğrudur, bu gübrələr bitkinin böyüməsində, məhsuldarlığın artmasında böyük rol oynayır. Amma həmin tərəvəzlərdən istifadə edənlərin sağlamlığı təhlükə altında olur. Buna görə də təlimlər keçirib onlara torpaqdan, gübrələrdən düzgün istifadə qaydalarını başa salmaq lazımdır. Azot bitkinin vegetativ orqanlarının inkişafı üçündür. Bu gübrəni çiçək dövrünə qədər vermək lazımdır. Həmin dövrdən sonra bitkiyə azot vermək cinayətdir. Torpağın kaliuma, fosfora olan tələbatını ödəmək lazımdır. Torpağın güclənməsi üçün ona orqanik peyvin verilməlidir".

Bu deyilənlər təbii ki, iqlim dəyişmələrinin mənfi təsirlərini azaltmaq və kənd təsərrüfatı sektorunun dayanıqlığını artırmaq üçündür. Amma iqlim dəyişikliyi ilə mübarizə və kənd təsərrüfatının dayanıqlığının artırılması yalnız qlobal ərzaq təhlükəsizliyini təmin etmək üçün deyil, həm də kənd təsərrüfatı ekosistemlərinin qorunması və kəndlinin rifahının yüksəlməsi üçün də əhəmiyyətlidir. COP29-da bu cür tədbirlərin dəstəklənməsi və ardıcıl yerinə yetirilməsi üçün müvafiq qərarların qəbul edilməsi gözlənilir.

Başqa bir məsələ. Aqrar sektorda suvarmadan düzgün istifadə etməklə iqlim dəyişmələrinin fəsadlarına "qalxan" tutmaq mümkündür. Damcı üsulu ilə suvarma sistemləri, yağış suyunun yığılması, su ehtiyatlarının bərpası kimi texnologiyalar və təcrübələrin tətbiqini genişləndirmək dövrün tələbidir. Bu üsullar suyun bitkinin birbaşa köklərinə çatdırılması ilə israfı azaldır və su resurslarının səmərəli istifadəsini təmin edir. Yağış suyunun yığılması isə su qıtlığı olan bölgələrdə su ehtiyatlarının artırılmasına əməlli-başlı yardımçı olur. Onu da bildirək ki, quraqlığa davamlı bitkilər iqlim dəyişmələrinə "müqavimət" göstərir və bu, su qıtlığı olan bölgələrdə məhsul istehsalını davam etdirməyə imkan verir. "Yaşıl kənd təsərrüfatı" həm "yaşıl enerji"dən, həm də kimyəvi gübrələrdən normasında istifadə etmək, daha çox təbii gübrələrə üstünlük vermək deməkdir. Aqrar sektora "yaşıl enerji"ni düzgün tətbiq etmək məhsuldarlığın artmasında böyük rol oynayır.

Bütün bunlardan sonra belə qənaətə gəlmək mümkündür: COP29-un Azərbaycanda aqrar sektorun qabaqcıl beynəlxalq təcrübələrə, texnoloji mübadilə və innovasiyalara uyğunlaşdırılmasında mühüm rolu olacağı şübhəsizdir.